

**Latvijas Universitāte un Lidijas Krastiņas
(dz. Dzene, 1902–1958) dzimta**
*The University of Latvia and Family of Lidija Krastiņa
(née Dzene, 1902–1958)*

Gunta Marihina

LU Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultāte
Jūrmalas gatve 74/76, Rīga, LV-1083
E-pasts: gunta.marihina@gmail.com

Pētījuma mērķis ir raksturot advokātes un pedagoģiskās darbinieces Lidijas Krastiņas dzīvesdarbību, kas bija cieši savijusies ar Latvijas Universitāti 20. gadsimtā. Lidija Krastiņa ieguva advokātes izglītību kā viena no pirmajām un nedaudzajām latviešu sievietēm Latvijas Universitātē 20. gadsimtā. Pēc grāda iegūšanas tieslietu zinātnē no 1929. gada paralēli advokātes praksei viņa strādāja par pedagoģisko darbinieci savu vecāku Dzeņu privātajās skolās Rīgā līdz 1940. gadam. Lidijas vīrs Alfons Krastiņš (1900–1981) pēc LU absolvēšanas 1928. gadā profesionālo karjeru veidoja mācību spēka statusā Inženierzinātņu fakultātē Ceļu būvju katedrā no 1934. gada līdz 1944. gadam. Arī Lidijas brālis Oļģerds Dzenis izvēlējās studijas LU un darbojās kā Latvijas Universitātes biedrs. Lidijas Krastiņas dzīvē izglītotas sievietes spilgti piemēri bija viņas māte Berta Dzene – izglītības politiķe un tēva māsa Anna Dzene (1886–1950) – skolotāja, kā arī mātes māsiņa Anna Rūmane-Ķeniņa (1877–1950), LU lektore (1920. gadā vienu semestri) un LU studentu biedrības “Varavīksne” goda biedre, kura neatlaidīgi aktualizēja jautājumu par sievietes emancipāciju un līdztiesību 20. gadsimtā.

Atslēgvārdi: advokāte, emancipācijas kustība, Latvijas Universitātes absolventi, Lidija Dzene-Krastiņa.

Ievads

Lidija Krastiņa (dz. Dzene) savu karjeru sāka laikā, kad sabiedrībā aktuāls kļuva jautājums par sievietes iespējām studēt Latvijas Universitātē un izvēlēties tolaik sievietēm neraksturīgu specialitāti, to skaitā tieslietas. Viņa bija viena no pirmajām sievietēm LU absolventēm, kura veidoja savu profesionālo karjeru advokatūrā.

Lidija Krastiņa kļuva par pazīstamu advokāti Latvijas sabiedrībā. Viņa bija emancipēta un materiāli labi situēta sieviete, tāpēc 20. gs. 20./30. gados piederēja pie elitārās sabiedrības aprindām. Arī Lidijas Krastiņas dzimtas dzīvesdarbība bija saistīta ar Latvijas Universitāti: gan studiju laikā, gan profesionālajā darbā – mācību spēka statusā. Krastiņas ģimenē bija cilvēki ar plašām zināšanām, taču īpaša nozīme Lidijas personības izaugsmē bija viņas vecākiem – sabiedriskās dzīves līderiem un izglītības politiķiem 20. gadsimtā.

Lidijas vecāki

Lidija (Felicita Berta) ir dzimusi 1902. gada 9. augustā plkst. 7.00 no rīta Olainē [1] Bertas un Pētera Dzeņu ģimenē. Jaundzimušās meitenes kristības notika Olaines evaņģēliski-luteriskajā draudzē 1902. gada 25. augustā, klātesot vecākiem un tuvākiem ģimenes radniekiem: ievērojamajai Latvijas sabiedriskajai darbiniecei Annai Ķeniņai (viņa bija Lidijas tante – mātes māsiņa), Joannai Ozolai, Zelmai Štrausai un Robertam Rūmanim (onkulim – mātes brālim) [2].

Lidijas māte Berta (1880–1945) bija senas zemgaļu dzimtas Rūmaņu atvase. Viņi vairākās paaudzēs dzīvojuši Tērvetē – Kalnamuižā, Zviedru kalnā [3]. 1899. gadā Berta Rūmane ieguva mājskolotājas tiesības [4]. Viņa turpināja izglītību Guseva augstākās sieviešu kursos [5]. Tas 19. gadsimta beigās liecināja par sieviešu emancipācijas kustības aizsākumiem. Sabiedriski politiskās dzīves līderi Fricis Brīvzemnieks (1846–1907) un Teodors Zeiferts (1865–1929) rosināja Bertu paralēli mācībām darboties arī rakstniecībā. Viņa piekrita šim ieteikumam un veiksmīgi sāka nodarboties ar rakstniecību, izmantojot pseidonīmu Rūmaņu Berta, vēlāk – Dzeņu Berta. Laika gaitā vairākkārt viņas proza ieguva augstu Rīgas Latviešu biedrības Zinību komisijas žūrijas novērtējumu [6], kas liecināja par jaunās autores talantu.

Lidijas tēvs Pēteris Dzenis (1877–1946) bija dzimis Borkovas pagastā (vēlāk Barkavas pagasts) Madonas apriņķī [7]. P. Dzenis bija izglītojis Pleskavas skolotāju seminārā, kur paralēli mācībām viņš pasniedza privātstundas un izglītoja pieaugušus analfabētus Pleskavas svētdienas skolā [8]. Skolotāja gaitas ļāva studentam uzlabot savu materiālo situāciju un palīdzēt analfabētisma likvidēšanā. Arī turpmāko dzīvi Pēteris Dzenis veltīja pedagoģiskajam darbam un izglītības politikai Latvijā.

Lidijas vecāki iepazīnās Olainē, kur Pēteris Dzenis strādāja Baložu–Rolbušu skolā par pārzini [9] – direktoru, savukārt Berta Rūmane šajā skolā bija pieņemta darbā par otro skolotāju [10]. 19. gs. beigās un 20. gs. sākumā sievietēm nebija atļauts strādāt par skolotājām, taču viņas piedalījās mācību procesā un asistēja vīrietim skolotājam.

Kad Lidija bija trīs gadus veca, viņas vecākiem darbavieta skolā bija jāpamet, jo tēvs Pēteris Dzenis bija viens no 1905. gada revolūcijas kustības līderiem [11], tāpēc viņam aizmuguriski tika piespriests nāves sods un sākās viņa vajāšana [12]. Apstākļu spiesti, Dzeņu ģimene zaudēja visu savu iedzīvi [13]. Laimīgā kārtā Lidijas tēvam Pēterim Dzenim izdevās aizbēgt pāri robežai [14], bēguļojot pa purviem un mežiem [15].

Kad 1905. gada revolūcijas vētras pierima, Lidijas vecāki atsāka darbu pedagoģijā: Berta Dzene strādāja par skolotāju Rīgas Pārdaugavas latviešu labdarības biedrības skolā. 1908. gadā viņa nodibināja privātu meiteņu skolu mācībām vakaros (vakarskolu) [16] un noorganizēja sieviešu izglītības kursus mazturīgām jauniešiem. Pēteris Dzenis bija inspektors un skolotājs Ķeniņu privātajās skolās Rīgā [17] (Ķeniņi bija Lidijas mātei tuvi radnieki). Vēlāk P. Dzenis Rīgā nodibināja tādas privātas mācību iestādes kā sieviešu ģimnāzija un vīriešu ģimnāzija, kā arī vīriešu proģimnāzija un pirmos mērniecības un kultūrtehniku kursus 1911. gada pavasarī (Tieslietu ministrijas pārvaldē) [18].

Kardinālās pārmaiņas izglītības sistēmā notika padomju diktatūras laikā, kas ietekmēja arī Lidijas vecāku profesionālo darbību: ar 1940. gada 15. septembri P. Dzenis tika atbrīvots no amata pienākumiem, jo ģimnāzija tika likvidēta [19]. Bertai Dzenei šajā laikā apritēja 40 gadi, kopš viņa darbojās izglītībā [20]. Lidijas vecāki savu mūžu veltīja izglītības darbam, arī ļoti rūpējoties par savu bērnu – vecākās meitas Lidijas un viņas jaunākā brāļa Oļģerda – izglītību.

Lidijas skolas gaitas

Lidija skolas gaitas sāka astoņu gadu vecumā sava tēva nodibinātajā Pētera Dzeņa sieviešu vidusskolā. Sākoties Pirmajam pasaules karam, Dzeņu skola tika evakuēta uz Pēterpili, kur tā darbojās trīs gadus. Evakuācijas laikā Pēterpilī Lidija pabeidza vidusskolas otro klasi. Kad Dzeņu ģimene atgriezās jaunnodibinātajā Latvijas valstī, Lidija turpināja izglītību savu vecāku privātajā ģimnāzijā Rīgā, kuru absolvēja 1920. gada vasarā [21].

1919./1920. mācību gadā Klasiskās nodaļas programmā Lidija ieguva teicamas sekmes: latviešu, krievu, vācu, franču, angļu valodā, vēsturē, ģeogrāfijā, matemātikā (algebrā, ģeometrijā, trigonometrijā), fizikā, ķīmijā, psiholoģijā/logikā, ētikā/reliģijā, likumu zinībās, mākslas vēsturē, zīmēšanā Lidija saņēma 5 (ļoti labi) [22]. Viņa neieguva absolūtas teicamnieces statusu tāpēc, ka latīņu valodā bija vienīgais četrinieks (labi).

Lidija sāka studēt Latvijas Universitātē un kādu laiku paralēli studēja arī glezniecību Latvijas Mākslas akadēmijā.

Lidijas studijas Latvijas Universitātē

Pēc P. Dzeņa sieviešu vidusskolas beigšanas 1920. gadā Lidija iestājās Latvijas Universitātē Tiesību zinātņu fakultātē Tiesību zinātņu nodaļā, kurā viņa mācījās līdz 1929. gadam. Diplomdarbu Lidija Dzene rakstīja par tematu “Pavalstniecība modernās valstīs” [23]. Pirms tam studiju laikā Lidija “ļoti sekmīgi” nokārtoja valsts eksāmenus jeb diploma pārbaudījumus tādos studiju priekšmetos kā starptautiskās tiesības [24], civiltiesības [25], krimināltiesības [26], kriminālprocess [27], civilprocess [28]. Iegūtie vērtējumi profesionālajās zinībās liecināja par studentes mērķtiecību un erudīciju.

Lidija Dzene izcili pabeidza Tiesību zinātņu nodaļas pilnu kursu, tāpēc 1929. gada 22. maija fakultātes sapulces lēmumā viņai tika piešķirts tiesību zinātņu kandidāta grāds [29]. Togad Latvijas Universitātē šo fakultāti absolvēja pavisam 30 tiesību zinātņu jauno profesionāļi, to skaitā bija 28 vīrieši un tikai divas sievietes – Lidija Dzene un Anna Admine [30]. Advokātes profesija bija sievietēm neraksturīga izvēle, taču Lidija (un Anna) sasniedza savu mērķi un tā spēja iedrošināt arī citas sievietes studēt tiesību zinātnes Latvijas Universitātē.

Paralēli tiesību zinātnes studijām Latvijas Universitātē Lidija Dzene no 1921. gada oktobra līdz 1924. gadam studēja Latvijas Mākslas akadēmijā Glezniecības nodaļā. Lai būtu iespējams savienot studijas Universitātē ar glezniecības studijām, viņai bija plānotas gan dienas, gan vakara nodarbības Latvijas Mākslas akadēmijā. Lidija pabeidza trešo kursu, bet 1925. gada septembrī viņa

no akadēmijas izstājās [31], jo par prioritāti izvēlējās iegūt grādu tiesību zinātnēs Latvijas Universitātē.

Pēc kāda laika Lidija, tolaik jau vīra uzvārdā Krastiņa, vēlējās paplašināt savu izglītību, tādēļ viņa nolēma atkal studēt un izraudzījās Latvijas Universitātes Tautsaimniecības un tiesību zinātņu fakultātes Tautsaimniecības nodaļu. Taču jau pēc pirmā studiju gada Lidija rektoram iesniedza lūgumrakstu atskaitīt viņu no Latvijas Universitātes studentu skaita [32]. Sākot ar 1931./1932. mācību gadu, Lidija studijas neturpināja, jo, kā viņa pati paskaidroja, laika trūkuma dēļ studijas nebija iespējamas [33]. Turpmākajā dzīvē Lidija šajā specialitātē studijas neatjaunoja.

Lidijas darbs advokatūrā

1930. gada 28. februārī Lidija Dzene tika uzņemta zvērināto advokātu palīgu skaitā [34]. No 1930. gada 26. februāra Lidija strādāja par zverinātā advokāta V. Alkšņa palīdzi, taču no 1938. gada 23. februāra bija zvērinātā advokāte Rīgā [35].

Profesionālas zināšanas tieslietās Lidija atspoguļoja grāmatā “Asinsgrupu izmeklēšana kā pierādījuma līdzeklis civilā un kriminālprocesā”, kas tika iespiesta izdevniecībā “Rota” Rīgā 1937. gadā [36]. Lidijas Krastiņas grāmata bija aktuāla tieslietu speciālistiem viņu darbā.

Varas maiņas degradēja Lidijas profesionālo karjeru: 1941. gada 15. martā viņa izstājās no Advokātu kolēģijas, bet nacistu okupācijas laikā 1941. gada 9. septembrī viņa tika ieskaitīta (pagaidām) advokatūras sastāvā [37].

Lidijas pedagoģiskā darbība

Paralēli tieslietām Lidija jau studiju laikā veica pedagoģisko darbu savu vecāku privātajās skolās. Lidijai spilgti piemēri pedagoģiskajā darbā bija viņas māte Berta Dzene – privāto skolu administratore un cīnītāja par sieviešu, īpaši trūcīgo sieviešu, izglītošanu.

Lidijas tēva māsa Anna Helene Dzene (1886–1950) bija ieguvusi vēstures skolotājas cenzu (kvalifikāciju). Pirmā pasaules kara laikā Anna Dzene nokļuva Ziemeļkaukāzā, kur viņa darbojās par pārzini-vadītāju Ašabovas divu klašu skolā (1915–1920), un trīs gadus pedagoģiskais darbs aizritēja skolās Pjatigorskā [38]. Anna Dzene atgriezās Latvijā un turpināja pedagoģisko darbu skolās Inčukalna pagastā un Rīgā [39].

Lidijas tante (mātes māsīca) Anna Rūmane-Ķeniņa (1877–1950) bija sieviete ar plašām zināšanām un darbības lauku tādās jomās kā izglītība un kultūra, rakstniecība un politika.

Kā apliecināja privāto skolu īpašnieks un direktors Pēteris Dzenis, “viņu meita skolā ir izaugusi, ar skolas darbu kā saaugusi un jau pēc ģimnāzijas beigšanas vairāk kā desmit gadus faktiski man ir daudz palīdzējusi, aktīvi piedaloties audzināšanas un administratīvā, un skolas darbā” [40].

Lidija sāka darbu par skolotāju P. Dzeņa ģimnāzijā Rīgā 1929. gada rudenī. Viņa mācīja zīmēšanu, vēlākos gados arī vēsturi, likumu zinības, latviešu valodu u. c. visās vidusskolas klasēs un pamatskolā, kā arī audzināja klasi [41]. 1923. gada 22. februārī Lidija ieguva vidusskolas skolotājas kandidātes kvalifikāciju ar tiesībām mācīt tiesību zinātņu priekšmetus [42]. Lidija Krastiņa ar izglītības ministra

rīkojumu tika iecelta par ģimnāzijas vadītāja vietas izpildītāju direktora P. Dzeņa slimības laikā 1937. gada 15. oktobrī [43] un 1940. gadā no 4. jūnija līdz 13. jūnijam [44]. Varas maiņu laikā 1940. gadā izglītības tautas komisārs b. Jūlijs Lācis apstiprināja Lidiju Krastiņu par 9. vidusskolas (bij. Dzeņu privātā skola) direktora vietas izpildītāju [45].

Lidijas vīrs Alfons Krastiņš (1900–1981) – LU mācībspēks

Personīgi nozīmīgs Lidijai kļuva 1932. gada 27. februāris, jo šajā dienā Lidija Dzene salaulājās ar Alfonsu Krastiņu [46]. Alfons Krastiņš bija dzimis būvuzņēmēja Augusta Krastiņa ģimenē Cēsīs [47]. Alfons bija izglītojis Longīna Ausēja dibinātā reālskolā, kur 1918./1919. mācību gadā sekmīgi pabeidza 7. klasi, pārvarot notikumus [48], kas viņam izraisīja psiholoģisku pārdzīvojumu un ietekmēja viņa turpmāko dzīvi. 1919. gada pavasarī lielinieki apcietināja Alfonsa tēvu Augustu Krastiņu, kuru atkāpjoties nošāva Cēsu cietuma pagalmā, tāpat kā daudzus citus nevainīgus cilvēkus [49].

Pēc tēva nāves Alfons mācījās Kara skolā [50] un, kad piecus mēnešus ilgusī militārā izglītība bija pabeigta, brīvprātīgi iestājās 5. Cēsu kājnieku pulkā ar leitnanta dienesta pakāpi [51]. 1919. gadā no 8. oktobra līdz 13. novembrim A. Krastiņš piedalījās kaujās pret bermontiešiem pie Lielupes un no 16. novembra līdz 29. novembrim pie Iecavas [52].

Pēc militārā dienesta A. Krastiņš nolēma iegūt augstāko izglītību. 1921. gadā Alfons Krastiņš lūdza viņu uzņemt Latvijas Augstskolā (vēlāk LU) Inženierzinātņu fakultātē Būvzinātnieku nodaļā [53]. No 1923. gada 19. jūnija līdz 1923. gada 15. oktobrim A. Krastiņš studiju laikā praktizēja dažādus tehniskos darbus, kurus vienmēr viņš izpildīja sekmīgi [54]. No 1924. gada 2. jūnija līdz 1. oktobrim A. Krastiņam kā studentam-praktikantam bija uzticēts uzraudzīt būvdarbus Jaunlatgales, Ludzas un Rēzeknes apriņķī [55].

Diplomdarba komisijas priekšsēdētājs M. Ašmanis 1928. gada 15. martā akceptēja studentam A. Krastiņam uzdoto diplomdarba uzdevumu: sagatavot dzelzs tilta projektu pār Daugavu starp Krustpili un Jēkabpili piemērotākā vietā, ievērojot braucēju kustības intensitāti, kā arī šaursliežu pieveddzelzceļu kustību [56].

Latvijas Universitātes Inženierzinātņu fakultātes padomes 1927. gada 27. aprīlī sēdē ievēlētā un Universitātes padomē apstiprinātā galvenā pārbaudes komisija – dekāns M. Bīmanis, docents P. Pāvulāns un docents A. Tramdahs – 1928. gada 30. martā dekāna M. Bīmaņa vadībā izvērtēja A. Krastiņa diplomdarbu. Komisija vienbalsīgi atzina, ka students A. Krastiņš diplomdarbu “Dzelzs tilta projekts pār Daugavu pie Krustpils” izpildījis ļoti sekmīgi, un pieņēma lēmumu piešķirt būvzinieņa grādu ar atzīmi “ļoti sekmīgi” [57].

Sākot ar 1929./30. gadu, Krastiņa profesionālā darbība turpinājās mācību spēka statusā Latvijas Universitātē Inženierzinātņu fakultātē Ceļu būvniecības katedrā. 1930. gada 14. februārī A. Krastiņš tika ievēlēts par jaunāko asistentu [58], vēlāk – no 1934. gada 1. jūlija līdz 1935. gada 1. jūlijam – par asistentu uz vienu gadu [59].

A. Krastiņa habilitācijas rakstu “Jauktas kustības ceļu izbūves paņēmieni” komisija atzina par pilnīgi atbilstošu habilitācijai 1934. gada 16. novembrī [60].

1934. gada 30. novembra padomes sēdē Krastiņš tika ievēlēts par privātdocentu Ceļu būvniecības katedrā. Šajā sēdē viņš uzstājās ar parauglekciju par viņam uzdoto tematu “Cementmakadama segas, to izveidošanas paņēmieni un pielietošanas izredzes Latvijas ceļiem; to salīdzinājums ar cementbetona segām”, ko fakultātes padome atzina par atbilstošu habilitācijas noteikumiem. Sākot ar 1935. gada 1. janvāri, Inženierzinātņu fakultātē (dekāna G. Klaustiņa vadībā) A. Krastiņu norīkoja pasniegt studentiem obligāto kursu “Ceļi” un vadīt projektu un diplomdarbu izstrādāšanu šajā priekšmetā [61]. 1935. gada 16. janvāra sēdē ar balsu vairākumu (32 balsis), tomēr vienai atturoties, A. Krastiņu ievēlēja par privātdocentu [62] un vēlāk (no 1936. gada 1. jūlija) par štata docentu [63].

Kā Latvijas Universitātes mācību spēks A. Krastiņš vairākkārt tika komandēts zinātniskos nolūkos uz Vāciju (Mīnheni), kur notika ceļu būvniecības izstāde (1934. gadā no 14. septembra līdz 25. septembrim [64] un 1936. gada 25. aprīlī [65]), kā arī uz Holandi (1938. gadā no 18. jūnija līdz 15. jūlijam [66]), Austriju, Čehoslovākiju, Ungāriju [67] u. c.

Varas maiņu laikā Alfonss Krastiņš darbu turpināja Latvijas Valsts universitātē. 1940. gada 29. oktobrī rektora izdotajā 22. pavēlē ar Latvijas PSR Tautas Komisariātu Padomes lēmumu Latvijas Valsts universitātes Inženierzinātņu fakultātes docents Alfonss Krastiņš tika apstiprināts par Ceļu katedras vadītāja v. i. (to varēja lasīt arī “Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija Ziņotājā”, 1940, Nr. 50) [68].

Nacistu okupācijas laikā Inženierzinātņu fakultātes padome 1942. gada 29. maija sēdē vienbalsīgi nobalsoja par to, ka 1942./1943. mācību gadā viņš pasniegs arī studiju priekšmetu “Būvmašīnas”, ko pirms tam bija mācījis profesors E. Ziemeļis. Šī priekšmeta pasniegšana bija neatliekama, jo jau divus iepriekšējos gadus tas netika darīts [69]. Docents A. Krastiņš šo priekšmetu mācīja arī 1943./1944. mācību gadā [70].

1944. gadā Alfons Krastiņš pameta Latviju. Šajā laikā trimdā devās arī Alfonsa Krastiņa brālis Dr. Augusts Krastiņš (1902–1971) un māsa Dr. Lūcija Jeruma-Krastiņa (1899–1968) ar ģimeni [71].

Sākumā Alfonss Krastiņš uzturējās Vīsbādenes nometnē Vācijā, bet 1949. gadā devās uz Venecuēlu [72], kur strādāja par būvinženieri Būvniecības ministrijā. Sākot ar 1952. gadu, A. Krastiņš bija upju dambju pārzinis Andu kalnu rajonos, vēlāk – Marakaibo ezera dienvidu apgabalā. Pēc pensionēšanās Alfonss Krastiņš atsāka gleznošanu, ko bija mācījis jaunības laikā Rīgā. Savas gleznas viņš divas reizes bija izstādījis valsts muzejā Karakasā [73].

Alfonss Krastiņš miris 1981. gada 24. februārī Venecuēlas galvaspilsētā Karakasā. Apbedīts 1981. gada 25. februārī kapsētā *Cementerio del Este* [74].

Lidijas brālis Oļģerds Dzenis [75] (1905–1965) – skolotājs

Lidijas brālis Oļģerds (Roberts Pēteris) pasaulē nāca 1905. gada 3. oktobrī [76]. Dzeņu ģimenei tas bija pārdzīvojumu pilns laiks, jo ģimenes tēvs kā aktīvam revolucionāram draudēja dzīvības briesmas.

Mācības Oļģerds sāka septiņu gadu vecumā Dzeņu pamatskolā Rīgā. Būdam evakuācijā Pēterpilī, Oļģerds izglītojās Pētera 1. reālskolā, taču ģimnāziju viņš pabeidza Rīgā [77] 1925. gada 20. jūnijā pēc tam, kad bija beidzis reālģimnāzijas

kursu [78]. Kad bija iegūta vidējā izglītība, Oļģerds kārtoja eksāmenus studijām Latvijas Universitātē Medicīnas fakultātē, bet neizturēja konkursu, jo latviešu valodā viņš saņēma vērtējumu 3 (apmierinoši). Viņš lūdza iespēju studēt Veterināri-medīcinās fakultātē, un viņa lūgums tika akceptēts fakultātes sēdē 1925. gada 5. septembrī [79].

Pēc pirmā studiju gada 1926. gada 10. augustā O. Dzenis rektoram rakstīja lūgumu pārcelt viņu uz Tautsaimniecības un tiesību zinātņu fakultātes Tiesību zinātņu nodaļu [80], jo viņš paralēli vēlējās studēt arī Mākslas akadēmijā un šajā fakultātē bija iespējams vieglāk mācības savienot ar mākslas studijām. Jau skolas gados Oļģerdam ļoti interesēja māksla, sevišķi glezniecība, tāpēc viņš iestājās Latvijas Mākslas akadēmijā. Paralēli mākslas studijām viņš praktizēja par zīmēšanas pasniedzēju Dzeņu privātajās skolās – pamatskolā un ģimnāzijā [81].

Oļģerds Dzenis nepabeidza Latvijas Mākslas akadēmiju, taču glezniecības studiju nolūkos viņš daudzkārt bija papildinājis zināšanas Vācijā un Francijā [82].

Studijas Latvijas Universitātē O. Dzenis pārtrauca 1940. gada 27. septembrī, būdams 3. kursa students. Universitātes sekretariātam viņš ziņojumā rakstīja: “Apstākļu dēļ esmu spiests studijas pārtraukt.” [83]

Tālāko dzīvi Oļģerds Dzenis veltīja skolotāja darbam: no 1940. gada 1. oktobra līdz 1941. gada 31. jūlijam viņš mācīja krievu valodu Rīgas pilsētas Raiņa vidusskolā, sākot ar 1942. gada 1. oktobri līdz 1944. gadam – zīmēšanu Rīgas valsts 4. ģimnāzijā [84].

Lidijas Krastiņas mūža noslēgums

Pēc Otrā pasaules kara Lidija Krastiņa bija pensionāre Rīgā [85]. Mūža nogalē Lidija cīnījās par savu veselību, bet nedziedināmā slimība bija stiprāka [86]. Lidija Krastiņa mirusi 1958. gada 23. oktobrī. Apbedīta Rīgas Meža kapos [87].

Nobeigums

Lidijas Krastiņas dzīvesdarbība ir viens no biogrāfiskiem piemēriem tam, cik daudz var sasniegt Latvijas Universitātes absolvente – mērķtiecīga un emancipēta sieviete 20. gadsimtā. Lidija veidoja profesionālu karjeru tieslietās un pārliecināja, ka sievietes spēj darboties vīriešu monopolizētajā jomā – advokatūrā.

Lidijas vīra Alfonsa Krastiņa studijas un vēlāk profesionālā darbība mācību spēka statusā bija saistīta ar Latvijas Universitāti. Dr. Alfonsa Krastiņa zinātniskā darbība inženierzinātnēs izvērtējama vēsturiskā laika kontekstā.

Lidijas Krastiņas un viņas dzimtas piederīgie bija cilvēki ar kvalitatīvām zināšanām izglītībā un mākslā, medicīnā un tautsaimniecībā. Viņu nesavtīgā darbība sabiedrības un zinātnes attīstībā bija nozīmīgs ieguldījums Latvijas valsts labklājībā.

Padomju okupācijas režīms degradēja Lidijas un viņas dzimtas piederīgo profesionālo darbību un dzīves kvalitāti, tāpēc vairāki no viņas piederīgajiem bija spiesti doties trimdā.

Pētījums par Lidiju Krastiņu un viņas dzimtas piederīgo saistību ar Latvijas Universitāti atspoguļo cilvēku dzīvesceļus 20. gadsimtā.

VĒRES

1. Apliecība par dzimšanu un kristīšanu. LVVA, 7427. f., 1. apr., 1887. l., 6. lp.
2. Turpat.
3. Šops, K. Ģimnāzijas direktriese B. Dzeņa k-dzes 40 darba gadi. *Latvijas Skola*, 1940, Nr. 415, 206. lpp.
4. Turpat.
5. Turpat, 207. lpp.
6. Audzināšanas darbam veltīts mūžs. *Jaunākās Ziņas*, 1940, Nr. 28, 14. lpp.
7. Jaunatnes audzinātāja jubileja. *Jaunākās Ziņas*, 1938, Nr. 138, 18. lpp.
8. Dzenis Pēteris personas lieta. LVVA, 1632. f., 1. apr., I d., 4957. l., 4. lp.
9. Turpat.
10. Audzināšanas darbam veltīts mūžs. *Jaunākās Ziņas*, 1940, Nr. 28, 14. lpp.
11. Krastiņas Lidijas personas lieta. LVVA, 7427. f., 1. apr., 1887. l., 15. lp.
12. Dzenis Pēteris personas lieta. LVVA, 1632. f., 1. apr., I d., 4957. l., 19. lp.
13. Turpat, 4. lp.
14. Jaunatnes audzinātāja jubileja. *Jaunākās Ziņas*, 1938, Nr. 138, 18. lpp.
15. Tautas apvienības dibinātājs un priekšsēdētājs, ģimnāzijas direktors un sabiedrisks darbinieks P. Dzenis. *Pēdējā Brīdī*, 1928, Nr. 226, 5. lpp.
16. Audzināšanas darbam veltīts mūžs. *Jaunākās Ziņas*, 1940, Nr. 28, 14. lpp.
17. Krastiņas Lidijas personas lieta. LVVA, 7427. f., 1. apr., 1887. l., 15. lp.
18. Dzenis Pēteris personas lieta. LVVA, 1632. f., 1. apr., I d., 4957. l., 2. lp.
19. Turpat, 24. lp.
20. Audzināšanas darbam veltīts mūžs. *Jaunākās Ziņas*, 1940, Nr. 28, 14. lpp.
21. Krastiņas Lidijas personas lieta. LVVA, 7427. f., 1. apr., 1887. l., 15. lp.
22. Dzenis Lidija personas lieta. LVVA, 7427. f., 1. apr., 1887. l., 3.–4. lp.
23. Krastiņš-Dzenis Lidija personas lieta. LVVA, 1632. f., 1. apr., 10671. l., 6. lp.
24. Tautsaimniecības un tiesību zinātņu fakultātes tiesību zinātņu nodaļas Diploma pārbaudījuma protokols. LVVA, 7427. f., 1. apr., 1887. l., 17. lp.
25. Turpat, 18. lp.
26. Turpat, 19. lp.
27. Turpat, 20. lp.
28. Turpat, 21. lp.
29. Krastiņa, Lidija personas lieta. LVVA, 1632. f., 1. apr., 10671. l., 11. lp.
30. Attēls: Universitātes tiesību zinātņu fakultāti beigušie un mācību spēki. *Atpūta*, 1928, Nr. 176, 11. lpp.
31. Krastiņa, Lidija personas lieta. LVVA, 1632. f., 1. apr., 10671. l., 10. lp.
32. Dzenis Lidija personas lieta. LVVA, 7427. f., 1. apr., 1887. l., 5. lp.
33. Turpat, 10. lp.
34. Krastiņš-Dzenis Lidija personas lieta. LVVA, 1632. f., 1. apr., 10671. l., 6. lp.
35. Jēkabsons Ē., Ščerbinskis V. *Latvijas advokatūra. Zvērināti advokāti un zvērinātu advokātu palīgi biogrāfijās 1919–1945*. Latvijas Valsts vēstures arhīvs Rīga, 2007, 288. lpp.
36. Izdevumi tiesību zinātnēs. *Valsts Bibliotēkas Biļetens*, 1937, Nr. 37, 314. lpp.
37. Jēkabsons Ē., Ščerbinskis V. *Latvijas advokatūra. Zvērināti advokāti un zvērinātu advokātu palīgi biogrāfijās 1919–1945*. Rīga: Latvijas Valsts vēstures arhīvs, 2007, 288. lpp.
38. Dzenis Anna personas lieta. LVVA, 1632. f., 1. apr., 4937. l., 20. lp.
39. Turpat, 5. lp.
40. Krastiņa, Lidija personas lieta. LVVA, 1632. f., 1. apr., 10671. l., 24. lp.
41. Krastiņš-Dzenis Lidija personas lieta. LVVA, 1632. f., 1. apr., 10671. l., 9. lp.
42. Turpat, 1. lp.

43. Krastiņš-Dzenis Lidija personas lieta. LVVA, 1632. f., 1. apr., 10671. l., 9. lp.
44. Turpat.
45. Apstiprināta vadība Rīgas pilsētas vidusskolām. *Darbs*, 1940, Nr. 36, 2. lpp.
46. Krastiņš, A. personas lieta. LVVA, 7427. f., 13. apr., 857. l., 30. lp.
47. Spurmanis A. Docenta Alfona Krastiņa 60 gadi. *Tehnikas Apskats*, 1961, Nr. 30, 23. lpp.
48. Krastiņš, A. personas lieta. LVVA, 7427. f., 1. apr., 3753. l., 3. lp.
49. Deisons R. Mūsu jaunās zinātnieces. *Zeltene*, 1935, Nr. 5, 4. lpp.
50. Krastiņš, Alfonsss personas lieta. LVVA, 7427. f., 13. apr., 857. l., 3. lp.
51. Krastiņš, A. personas lieta. LVVA, 7427. f., 1. apr., 3753. l., 7. lp.
52. Krastiņš, Alfonsss personas lieta. LVVA, 7427. f., 13. apr., 857. l., 3. lp.
53. Krastiņš, A. personas lieta. LVVA, 7427. f., 1. apr., 3753. lieta, 2. lp.
54. Turpat, 8. lp.
55. Turpat, 9. lp.
56. Turpat, 11. lp.
57. Turpat, 12. lp.
58. Krastiņš, Alfonsss personas lieta. LVVA, 7427. f., 13. apr., 857. l., 5. lp.
59. Turpat, 12. lp.
60. Turpat, 17. lp.
61. Turpat, 18. lp.
62. Krastiņš, Alfonsss personas lieta. LVVA, 7427. f., 13. apr., 857. l., 19. lp.
63. Turpat, 32. lp.
64. Krastiņš, A. personas lieta. LVVA, 7427. f., 1. apr., 3753. l., 14.–15. lp.
65. Krastiņš, A. personas lieta. LVVA, 7427. f., 13. apr., 857. l., 24. lp.
66. Turpat, 75. lp.
67. Turpat.
68. Turpat, 36. lp.
69. Turpat, 41. lp.
70. Turpat, 45. lp.
71. In memoriam. *Universitas*, 1969, Nr. 23, 68. lpp.
72. Kese, O. Docents Alfons Krastiņš. *Tehnikas Apskats*, 1981, Nr. 93, 21. lpp.
73. Spurmanis A. Docenta A. Krastiņa 75 gadi. *Latvija Amerikā*, 1976, Nr. 19, 12. lpp.
74. Kese O. Docents Alfons Krastiņš. *Tehnikas Apskats*, 1981, Nr. 93, 21. lpp.
75. Dzenis Oļģerds pase. LVVA, 2996. f., 4. apr., 17681. l., 1. lp.
76. Turpat.
77. Dzenis, Oļģerds personas lieta. LVVA, 1632. f., 1. apr., 4955. l., 1. lp.
78. Dzenis, Oļģerds personas lieta. LVVA, 7427. f., 1. apr., 9048. l., 4. lp.
79. Turpat, 5. lp.
80. Turpat, 7. lp.
81. Dzenis, Oļģerds personas lieta. LVVA, 1632. f., 1. apr., 4955. l., 1. lp.
82. Turpat.
83. Dzenis, Oļģerds personas lieta. LVVA, 7427. f., 1. apr., 9048. l., 7. lp.
84. Dzenis, Oļģerds personas lieta. LVVA, 1632. f., 1. apr., 4955. l., 5. lp.
85. Jēkabsons Ē., Ščerbinskis V. *Latvijas advokatūra. Zvērināti advokāti un zvērinātu advokātu palīgi biogrāfijās 1919–1945*. Rīga: Latvijas Valsts vēstures arhīvs, 2007, 288. lpp.
86. Lapiņš E. Tiesībniece aizsaulē. *Latvija Amerikā*, 1959, Nr. 1, 8. lpp.
87. Jēkabsons Ē., Ščerbinskis V. *Latvijas advokatūra. Zvērināti advokāti un zvērinātu advokātu palīgi biogrāfijās 1919–1945*. Rīga: Latvijas Valsts vēstures arhīvs, 2007, 288. lpp.

Summary

The aim of the research is to provide an overview of the life and work of lawyer and educator Lidija Krastiņa, which was closely tied with the University of Latvia in the 20th century.

In the 20th century, Lidija Krastiņa was one of the first women at the University of Latvia who graduated as a lawyer. After her graduation in 1929 and until 1940, Lidija combined her solicitor's career with teaching at the private schools of her parents.

Lidija's husband Alfonss Krastiņš (1900–1981) graduated from the University of Latvia in 1928, and later joined the staff of the Road Building Department, the Faculty of Engineering (1934–1944).

Lidija's brother Oļģerds Dzenis also graduated from the University of Latvia and was an associate member of the University. Bright examples of educated women in Lidija's family were her mother Berta Dzene, who was involved in education policy, her paternal aunt Anna Dzene (1886–1950), who worked as teacher, and also her mother's cousin Anna Rūmane-Ķeniņa (1877–1950), a member of honour of student association "Varavīksne", and an adherent of women's emancipation and equality in the 20th century.

Keywords: *lawyer, emancipation, graduates of the University of Latvia, Lidija Dzene-Krastiņa.*